

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 16Co/177/2012
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8312207955
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 02. 2013
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Anna Kovaľová
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2013:8312207955.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v právnej veci žalobkyne Z. O., rod. S., nar. XX. XX. XXXX, bytom Z., ul. J. Z. XX proti žalovaným 1. A. S., nar. XX. XX. XXXX, bytom K., E. H. XX, 2. U. S., nar. XX. XX. XXXX, bytom K., ul. A. č. XXXX/XXX, 3. Ing. A. S., nar. XX. XX. XXXX, bytom K., ul. A. C. č. XXX o určenie, že poručiteľ A. S. poskytol neobvyklý dar, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Humenné, č. k. 5C 123/2012-90 zo dňa 09. 10. 2012 takto jednohlasne

rozhodol:

Zrušuje rozsudok a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom prvostupňový súd žalobu zamietol a vyslovil, že žalovaným v 1. - 3. rade náhradu trov konania nepriznal.

Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ust. § 80 písm. c) O. s. p. a uviedol, že prednostne musel skúmať opodstatnenosť žalobného návrhu z hľadiska preukázania naliehavého právneho záujmu na určení takéhoto žalobného petitu, aký uplatnila žalobkyňa v konaní. Podľa názoru súdu žalobkyňa neosvedčila svoj naliehavý právny záujem na požadovanom určení a toto považoval za prvoradý dôvod, prečo žalobu zamietol. Žaloba, ktorú podala žalobkyňa, neodstraňuje spornosť žiadneho právneho vzťahu, a to napriek tomu, že dedičské konania po neb. rodičoch nie sú doposiaľ skončené. Mal za to, že žalobkyňou vyčíslená pomoc rodičov pri stavbe rodinného domu nemôže byť použitá ani pre účely dedičského konania. Keďže nepreukázala existenciu naliehavého právneho záujmu, tento návrh v celom rozsahu zamietol a o trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 1 O. s. p., pričom žalovaní v 1. - 3. rade nežiadali priznať náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podala odvolanie žalobkyňa. Poukázala, že v súvislosti s dostatkom naliehavého právneho záujmu na podanej žalobe, tento vyjadrila v petite žaloby, keď sa domáhala, aby súd určil, že jej nebohý otec, ktorý zomrel XX. XX. XXXX počas svojho života poskytol všetkým svojim trom synom (žalovaní v 1. - 3. rade) neobvyklý dar - pomoc pri výstavbe rodinných domov, ktorý je spôsobilý na započítanie do ich dedičských podielov, doposiaľ v neukončenom dedičskom konaní po poručiťovi. Túto žalobu podala v rámci dedičského konania po svojom otcovi pod č. k. 14D 240/1999, Dnot 47/99, ktorý zomrel XX. XX. XXXX so zanechaním závetu. V ňom jej poručiteľ odkázal svoj spoluvlastnícky podiel na rodinnom dome, súp. č. 1307 na parcele č. 1616, k. ú K., LV č. XXXX a príľahlej záhrady s odôvodnením, že ostatné deti, t.j. žalovaní v 1. - 3. rade ako neopomenuteľní dedičia už uspokojil počas svojho života a želá si, aby jeho vôľa bola zachovaná. Keď koncipoval závet, poučený notárom, pri rozdelení svojho majetku, bral do úvahy skutočnosť, že synom už postavil domy, teda žalovaným v 1. - 3. rade. Poukázala na ust. § 484 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého sa dedičovi do jeho podielu započíta to, čo za života poručiťela od neho bezplatne dostal, pokiaľ nejde o neobvyklé darovanie; ak by inak obdarovaný dedič bol oproti dedičovi uvedenému v § 479 Občianskeho zákonníka neodôvodnene zvýhodnený. Poukázala aj na stav veci pred podaním žaloby,

ktorý bol taký, že synovia poručiťa jeho poslednú vôľu nerešpektovali a v rámci dedičského konania si uplatnili nárok na svoj zákonný podiel. Vyplýva to z uznesenia Okresného súdu Humenné, podľa ktorého „synovia poručiťa závet neuznali, čím sa dovolali relatívnej neplatnosti závetu v zmysle § 479 Občianskeho zákonníka a ich povinný podiel je 1/8-ina“. Pri tomto stave veci by boli synovia poručiťa neoprávnene zvýhodnení a žalobkyňa ako závetná dedička neoprávnene znevýhodnená. Preto sa v zmysle otcovej poslednej vôle domáha započítania na dedičské podiely synov poručiťa tejto jeho neobvyklej pomoci - daru v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka. Napriek tomu vydal okresný súd uznesenie v dedičskej veci 14D 240/99, Dnot 47/99 dňa 14. 09. 2007, v ktorom započítanie nezohľadnil. Krajský súd v Prešove vo svojom rozhodnutí zo dňa 12. 03. 2009, toto uznesenie zrušil a vec vrátil na prejednanie. Stanovil okrem iného, že súd prvého stupňa sa musí vypořadať s námietkou započítania a relatívnou neplatnosťou závetu. Preto v snahe uľahčiť súdu jeho rozhodovanie vo veci dedičstva, z vlastnej iniciatívy po konzultácií s odborníkmi vykonala ďalšie dokazovanie a výpočty poručiťovej neobvyklej pomoci - daru. Napriek všetkým dôkazom a výpočtom, že poručiť poskytol synom neobvyklý dar, ani súd, ani súdny komisár túto jej námietku započítania neakceptovali, resp. bola vyzrovnaná, že ju pri vypracovaní, ani pri vydaní uznesenia nebudú akceptovať vzhľadom na spornosť existencie tohto právneho dôvodu a jej výšky. Bolo jej súdnou komisárkou odporúčané, aby tento právny problém riešila v samostatnom konaní, v konečnom prípade pripraví uznesenie súdu, v ktorom jej námietka započítania nebude akceptovaná. Preto z tohto dôvodu podala žalobu v snahe eliminovať právnu neistotu v ďalšom dedičskom konaní v otázke, či poručiť počas svojho života poskytol neopomenuteľným dedičom dar najmenej vo výške 1 ich zákonného podielu, ktorý je v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka spôsobilý na započítanie do ich dedičských podielov alebo nie. Nesúhlasí so záverom súdu, že v podanej žalobe absentuje naliehavý právny záujem, pretože rozhodnutím súdu vo veci samej by zanikla právna neistota, či je právo na započítanie poručiťovho daru v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka alebo nie je. Tento naliehavý právny záujem bol dostatočne vyjadrený s uvedením patričných dôkazov, okrem stavu v predmetnom dedičskom spise, na ktorý poukázal. Z jeho obsahom, ako aj stanoviskom súdu súdneho komisára sa, ale súd mal možnosť oboznámiť, ak pochyboval o jej tvrdeniach. Zložitost' problému pomíne, ak sa do úvahy vezmú prioritne posledná vôľa človeka, o ktorého majetku sa rozhoduje. Nesúhlasí ani s tým záverom, že žaloba neodstraňuje spornosť žiadneho právneho vzťahu. Spornosť právneho vzťahu je dostatočne vyjadrená v tom, či poručiť poskytol dar synom alebo nie. Od existencie tejto skutočnosti je závislé aj jej právo na uplatnenie inštitútu započítania neobvykleho daru na dedičské podiely spoludedičom. Poukázala na to, že aj samotní žalovaní vo vyjadrení k podanej žalobe pripúšťajú istú pomoc otca pri výstavbe ich rodinných domov. Uvádzajú však aj ďalšie účelové klamstvá, aby jeho pomoc čo najviac zmenšili. Predložila dostatok dôkazov o tom, že ak tvrdia, že si domy postavili sami, tak klamú a má dost' dôkazov, aby ich z tohto protirečenia usvedčila. Nesúhlasila, že ňou nevyčíslená pomoc pri výstavbe rodinných domov žalovaným, nemôže byť použitá ani pre účely dedičského konania. V tejto súvislosti poukázala na formulovaný petit žaloby - alternatívu rozhodnutia, v tom zmysle, že nejde o presnú formu daru, ktorý počas svojho života poskytol poručiť žalovaným v 1. - 3. rade, ale pripúšťa aj korekciu sumy zistenej na základe výpočtov a znaleckých posúdení. Formuláciu volila preto, že si je vedomá záležitostí finančného vyjadrenia hodnoty daru. Súd však by mohol stanoviť výšku daru poručiťa a rozhodnúť, že poručiť synom dar poskytol, a to vo výške 1/8 z hodnoty rodičovského domu uvedenej v znaleckom posudku vyhotovenom v dedičskom konaní, v najmenej 1/2 ich zákonného podielu, ktorý v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka je spôsobilý na započítanie v rámci prejednania dedičstva.

Predmetnou žalobou sa výlučne domáha toho, aby súd určil, že poručiť za života poskytol všetkým svojim trom synom neobvyklý dar, ktorý je spôsobilý na započítanie do ich dedičských podielov v prebiehajúcom dedičskom konaní. Len tak môže pri súčasnom stave veci byť dodržaná poručiťova vôľa rovnomerne a spravodlivo. Preto nesúhlasí s názorom súdu, že v danom prípade nemala naliehavý právny záujem. Ak by aj predmetnú žalobu nepodala, hrozí jej, že okresný súd vydá uznesenie o dedičstve po jej otcovi bez započítania skutočností, že naozaj počas svojho života postavil svojim synom rodinné domy. Navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

K podanému odvolaniu sa písomne vyjadrili žalovaní v 1. - 3. rade.

Žalovaný v 3. rade vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil a odvolanie zamietol, pretože žalobkyňa neosvedčila svoj naliehavý právny záujem na podanej žalobe.

Žalovaní v 1. a 2. rade vo svojom vyjadrení k odvolaniu, navrhol, aby odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a odvolanie žalobkyne v celom rozsahu zamietol.

Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad uvedených v ust. § 212 O. s. p., vec prejednal v súlade s ust. § 214 ods. 2 O. s. p. a zistil, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je nepreskúmateľné a odvolanie žalobkyne je dôvodné.

Podľa ust. § 80 O. s. p., návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä:

- a) o osobnom stave (o rozvode, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie, o určenie rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásenie za mŕtveho),
- b) o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva,
- c) o určení, či tu právny vzťah alebo právo je, alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem.

Ust. § 80 O. s. p. teda vypočítava druhy návrhov na začatie konania:

- a) statusové návrhy, tzn. konania o osobnom stave,
- a) žaloby o splnenie povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva
- b) určovacie žaloby.

Podľa ust. § 484 Občianskeho zákonníka, súd potvrdí nadobudnutie dedičstva podľa dedičských podielov. Pri dedení zo zákona sa dedičovi do jeho podielu započíta to, čo za života poručiteľa od neho bezplatne dostal, pokiaľ nejde o obvyklé darovania; ak ide o dediča uvedeného v ustanovení § 473 ods. 2, započíta sa okrem toho aj to, čo od poručiteľa bezplatne dostal dedičov predok. Pri dedení zo závetu treba toto započítanie urobiť, ak na to dal poručiteľ príkaz alebo ak by inak obdarovaný dedič bol oproti dedičovi uvedenému v ustanovení § 479 neodôvodnene zvýhodnený.

Podľa ust. § 157 ods. 2 O. s. p., v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu a inú právnu ochranu vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (SZP 56/2008).

Účastník konania má právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Úvahy súdu o skutkových, ale aj právnych záveroch musia byť riadne a zrozumiteľne odôvodnené tak, aby nevznikali pochybnosti o zákonnosti rozhodnutia najmä zo strany účastníkov konania, ktorým je takéto rozhodnutie určené (uznesenie NS SR sp. zn. 2M Cdo 7/2009).

Nezávislosť rozhodnutia všeobecných súdov sa uskutočňuje v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Jedným z týchto princíпов práva na spravodlivý proces a vylučujúcim ľudovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu svoje rozhodnutie odôvodniť (§ 157 ods. 1 O. s. p.) spôsobom zakotveným v ust. § 157 ods.2 O. s. p. Z odôvodnenia totiž musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej (nálež Ústavného súdu SR sp. zn. III. US 36/2009).

Súd prvého stupňa žalobu zamietol z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na určenie žalobného petitu, aký žalobkyňa uplatnila v konaní a z dôvodu, že takáto žaloba neodstráni spornosť žiadneho právneho vzťahu.

Odvolačný súd z obsahu odôvodneného napadnutého rozhodnutia zistil, že z rozhodnutia súdu prvého stupňa nie je zistiteľné, čím súd prvého stupňa vykonal dokazovanie, ktoré ho viedlo k záveru, že v žalobe absentuje dostatok naliehavého právneho záujmu. V odôvodnení rozhodnutia absentujú skutočnosti, na základe akých dôkazov súd vykonal dokazovanie ku záverom ktorým dospel. Odôvodnenie rozhodnutia síce poukazuje na obsah spisu Okresného súdu Humenné sp. zn. 11C 1711/1997 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Co 69/2005, avšak odvolací súd zistil, že takýto spis nie je súčasťou tohto spisového materiálu.

Nie je preto zrejmé, z akých skutočností súd prvého stupňa vyvodil nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobkyňou na žiadanom určení. V tomto smere považoval za dôvodnú odvoláciu námietku žalobkyne, ktorá poukazovala, že v žalobe svoj naliehavý právny záujem odôvodnila aj prebiehajúcim konaním pod sp. zn. 14D 240/1999, v ktorom bolo vydané rozhodnutie, avšak bolo uznesením Krajského súdu v Prešove 5CoD 2/2009 zrušené dňa 12. 03. 2009. Tento spis, resp. rozhodnutie nie je súčasťou spisového materiálu a súd prvého stupňa z tohto vzniknutú situáciu nevyvodil. Jedna vec je žalobný návrh, ktorým sa žalobkyňa domáha žiadaného určenia s výrokom, ktorý ohraničila a druhá, jasné označenie skutočností, z ktorých súd vyvodí nedostatok naliehavého právneho záujmu. Odvolací súd si je vedomý, že naliehavý právny záujem je predpokladom úspešnosti určovacej žaloby a že jeho existencia, či neexistencia je procesným predpokladom úspešnosti či neúspešnosti určovacej žaloby. Rovnako tak, aj to, že ak súd zamietla určovaciu žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, je vylúčené, aby sa zaoberal vecou samou.

V danom prípade, však pre zodpovedné posúdenie dostatku či nedostatku naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení bez osvetlenia skutočností, ktoré viedli žalobkyňu k podaniu žaloby a na ktoré poukazovala, nie je možné, lebo doteraz objasnený stav veci, je neúplný. Bolo potrebné si ujasniť procesné stavy konania, na ktoré žalobkyňa v žalobe poukazovala, predovšetkým konanie, č. k. 14D 240/1999. Odvolací súd sa z odôvodnenia rozhodnutia súdu nedozvedel, v akom stave je toto konanie, pričom žalobkyňa v odvolaní poukazuje, že na základe uznesenia Krajského súdu v Prešove zo dňa 12. 03. 2009 (5CoD 2/2009) odvolací súd uznesenie zrušil, vec vrátil na prejednanie a uložil súdu prvého stupňa vyporiadať sa s námietkou započítania a relatívnou neplatnosťou. Zaiste táto skutočnosť môže mať vplyv na záver v otázke, či žalobkyňa má dostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení alebo nie. Súd prvého stupňa však musí tento stav zistiť.

Práve zodpovedné zistenie v otázke, či žalobkyňa touto žalobou môže eliminovať právnu neistotu v ďalšom dedičskom konaní, najmä v súvislosti s otázkou, či poručiteľ počas svojho života poskytol neopomenuteľným dedičom dar, ktorý je v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka spôsobilý na započítanie do ich dedičských podielov alebo nie (najmenej vo výške 1 ich zákonného podielu), môže privodiť pre žalobkyňu dostatok naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení. Súd prvého stupňa sa však musí úplne oboznámiť so skutkovým stavom, najmä prebiehajúcich konaní. Musí brať do predmetu úvah a zreteľným spôsobom ozrejmiť, čo chce požadovaným určením žalobkyňa dosiahnuť, či takéto určenie súdom (že poručiteľ počas svojho života poskytol neopomenuteľným dedičom dar v zmysle ust. § 484 Občianskeho zákonníka) môže privodiť pre žalobkyňu priaznivejšie postavenie alebo nie, s ohľadom aj na konanie 14D 240/1999.

Je podstatné sa zaoberať aj tým, či v prejednávanej veci sa skutočne žalobkyňa domáha určenia existencie alebo neexistencie právneho vzťahu alebo práva, či sa nedomáha určenia, napr. skutočností (že poručiteľ počas svojho života poskytol neopomenuteľným dedičom dar, ... atď.), ktorá by mohla byť právnou skutočnosťou, ak s ňou majú byť spájané právne následky.

Až následne, aj po vyporiadaní sa s touto otázkou, môže súd v zmysle ust. § 80 písm. c) O. s. p. zo zistených skutočností ustáliť, či v danom prípade je dostatok naliehavého právneho záujmu na žiadanom určení alebo nie. Podľa ustálenej judikatúry súdom, naliehavý právny záujem o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, je daný najmä tam, kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo kde by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neisté. Určovacia žaloba je teda na mieste iba tam, kde má súd deklarováť existenciu alebo neexistenciu právneho vzťahu alebo práva.

Odvolačný súd bez podrobného zistenia týchto všetkých skutočností majúcich vplyv na určovací žalobu, najmä zistenia, či nejde o žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáha určenia skutočností, považoval právny záver súdu prvého stupňa za predčasný a nepreskúmateľný.

Súd prvého stupňa musí jasne vyvodiť záver zo skutočnosti, na ktoré poukazovala žalobkyňa, a to, že doposiaľ nebolo dedičské konanie po jej otcovi sp. zn. 14D 240/99 ukončené, že v tomto dedičskom konaní nebohý poručiteľ zanechal závet, ktorým jej odkázal spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach. Musí sa oboznámiť s obsahom tohto závetu, pretože žalobkyňa tvrdí, že v tomto závete je odkázaný jej spoluvlastnícky podiel s odôvodnením, „že ostatné deti, teda žalovaní v 1. - 3. rade ako neopomenuteľných dedičov už uspokojil počas svojho života a želá si, aby jeho vôľa bola zachovaná“. Tieto skutočnosti je potrebné vyhodnotiť v prepojení na dedičské konanie po neb. poručiteľovi v spojitosti s rozhodnutím Krajského súdu v Prešove 5CoD 2/2009. Až po oboznámení sa so všetkými dôkazmi, listinami, na ktoré poukazovala aj samotná žalobkyňa a ktoré síce čiastočne vykonával súd prvého stupňa, ale neboli súčasťou spisového materiálu, môže prijať bezpečný záver, či žalobkyňou žaloba na žiadané určenie, má dostatok naliehavého právneho záujmu alebo nie, resp. či nepôjde o určenie inej právnej skutočnosti, na základe čoho nebude potrebné preukazovať naliehavý právny záujem podľa ust. § 80 písm. c) O. s. p.

Z tohto dôvodu odvolací súd napadnutý rozsudok v zmysle ust. § 221 ods. 1 písm. h) zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd prvého stupňa o trovách odvolacieho konania a vykoná dokazovanie v naznačenom smere.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.